

FORORD

Revisjon Midt-Norge SA har gjennomført denne forvaltningsrevisjonen på oppdrag fra Alstahaug kommunes kontrollutvalg i perioden mai 2021 til oktober 2022.

Kontrollutvalget skal påse at forvaltningsrevisjon gjennomføres, jf. lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) § 23-2 punkt c). Forvaltningsrevisjon innebærer å gjøre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og forutsetninger¹.

Revisjonsteamet har bestått av prosjektleder/oppdragsansvarlig Johannes O. Nestvold, prosjektmedarbeider Anna Ølnes, og kvalitetssikrere Line Johnsen Wirum og Tor Arne Stubbe. Revisor har vurdert egen uavhengighet overfor Alstahaug kommune, jf. kommuneloven § 24-4 og forskrift om kontrollutvalg og revisjon kapittel 3.

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført i henhold til NKRFs² standard for forvaltningsrevisjon, RSK 001.

Vi vil takke alle som har bidratt med informasjon i prosjektet. En oversikt over tidligere gjennomførte prosjekter finnes på vår hjemmeside www.revisjonmidt norge.no.

Inderøy, 11.11.22

Johannes O. Nestvold /s/

Oppdragsansvarlig revisor

¹ Kommuneloven § 23-3, 1.ledd

² Norges Kommunerevisorforbund, www.nkrf.no

SAMMENDRAG

Kontrollutvalget i Alstahaug kommune fattet i sitt møte den 26.02.21 vedtak om å bestille et forvaltningsrevisjonsprosjekt innen kommunal planlegging og innkjøp med fokus på klima og miljø. Revisor la i møte den 07.05.21 frem et forslag til prosjektplan, som utvalget sluttet seg til.

Revisor konkluderer i rapporten med at kommunens planlegging i stor grad er i tråd med statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning, men at det ikke foretas tilstrekkelig oppfølging av tiltak og evaluering av måloppnåelse.

Selv om kommunedelplan for klima og energi på de fleste punkter er vurdert i tråd med planretningslinjene kan manglende kunnskap og bruk av planen ha innvirkning på måloppnåelsen for klima- og miljøarbeidet. Enkelte av kommunedelplanene er samordnet med kommunens øvrige planer, men ikke alle. Det er etablert internt og eksternt samarbeid om planlegging, men det fremstår som utfordrende å involvere allmennheten og det lokale næringslivet i planleggingen. Det vurderes at kommunen er klar over kravet om klimatilpasning for ny kommunedelplan for klima og bærekraft.

Revisor konkluderer videre med at kommunen har rutiner for anskaffelser som berører klima- og miljø, men at selve anskaffelsespraksisen i liten grad bidrar til å redusere skadelig miljøpåvirkning og fremme klimavennlige løsninger der dette er relevant

Kommunens innkjøpsreglement inneholder rutiner for hvordan det skal tas hensyn til klima og miljø i anskaffelsesprosessen, men dette ser ikke ut til være fulgt opp i praksis. Utover de tilfellene hvor behovet er redegjort for i politiske prosesser, eller hviler på andre forpliktelser, er det ikke etablert systematisk behovsvurdering. Kommunen har ikke kartlagt hvilke typer anskaffelser det vil være særskilt aktuelt å stille miljøkrav til. Det er kun i et fåtall anskaffelser som vi har gjennomgått, at det er stilt slike miljøkrav. Det er ikke tatt hensyn til livssyklus kostnader i noen av sakene vi har gjennomgått.

Revisor har på bakgrunn av dette anbefalt at rådmannen bør sørge for at:

- ny klima- og bærekraftplan blir gjort kjent i organisasjonen
- tiltak og virkemidler i ny klima- og bærekraftplan følges opp av de ansvarlige i ulike sektorer
- det blir foretatt en vurdering av måloppnåelse av den nye klima- og bærekraftplanen, senest ved endt planperiode
- kommunen i større grad benytter seg av virkemidler i anskaffelsesprosessen for å redusere skadelig miljøpåvirkning og fremme klimavennlige løsninger, som:
 - behovsvurderinger

- forutgående undersøkelser knyttet hvilke løsninger markedet kan tilby
- vurderinger av livsløpskostnader
- stille konkrete krav i kunngjøringen av anskaffelsen

I rådmannens høringssvar er det gitt tilbakemelding om at anbefalingene som går på planlegging skal følges opp ovenfor ny kommunedelplan for klima og bærekraft.

INNHOLDSFORTEGNELSE

Forord	3
Sammendrag.....	4
Innholdsfortegnelse	6
1 Innledning.....	8
1.1 Bestilling.....	8
1.2 Problemstillinger.....	8
1.3 Metode	8
1.3.1 Intervju.....	8
1.3.2 Dokumentgjennomgang	9
1.3.3 Samlet vurdering av metode	10
1.4 Organisering.....	11
2 Statlige planretningslinjer for klima og energi.....	12
2.1 Problemstilling	12
2.2 Revisjonskriterier	12
2.3 Datagrunnlag.....	13
2.3.1 Kommunedelplan for klima og energi 2010-2020	13
2.3.2 Oppfølging av klima- og energiplanen.....	17
2.3.3 Samarbeid om klima og miljø	17
2.3.4 Andre planer som berører klima- og miljøspørsmålet.....	18
2.3.5 Kommunedelplan for klima og bærekraft 2020-2030	19
2.4 Vurderinger	20
2.4.1 Kommunedelplan for klima og energi 2010-2020	20
2.4.2 Oppfølging av klima- og energiplanen.....	21
2.4.3 Samarbeid om klima og miljø	21
2.4.4 Andre planer som berører klima- og miljøspørsmålet.....	21
2.4.5 Kommunedelplan for klima og bærekraft 2020-2030.....	22
3 Klima og miljø i Anskaffelsesprosessen.....	23
3.1 Problemstilling	23
3.2 Revisjonskriterier.....	23
3.3 Datagrunnlag.....	24
3.3.1 Mål, rutiner og kartlegging.....	24
3.3.2 Gjennomgang av kommunale innkjøp	25
3.4 Vurdering.....	27
3.4.1 Mål, rutiner og kartlegging.....	27
3.4.2 Gjennomgang av kommunale innkjøp	28
4 Høring	30
5 Konklusjoner og anbefalinger	31
5.1 Konklusjon.....	31
5.2 Anbefalinger	32

Kilder	33
Vedlegg 1 – Utledning av revisjonskriterier	34
Vedlegg 2 – Høringssvar	39

Tabell

Tabell 1. Oversikt over delmål opp mot tiltak og virkemidler	15
--	----

Figurer

Figur 1. Administrativ organisering Alstahaug kommune	11
---	----

1 INNLEDNING

I dette kapittelet gjennomgår vi bestilling, problemstillinger og bakgrunn for prosjektet.

1.1 Bestilling

Kontrollutvalget i Alstahaug kommune fattet i møte den 26.02.21 (sak 03/2021) vedtak om å bestille et forvaltningsrevisjonsprosjekt med tema «*Bærekraftshensyn i planlegging og innkjøp*». Revisor har bistått kontrollutvalgets sekretær ved å fremlegge et drøftingsnotat til kontrollutvalgets bestillingsmøte den 26. februar. Drøftingsnotatet tok utgangspunkt i påpekte utfordringer i den helhetlig, risiko- og vesentlighetsanalysen, som ligger til grunn for kommunens «Plan for forvaltningsrevisjon 2020-2024». Revisor har tatt hensyn til de innspill kontrollutvalget fremsatte i møte, og revisors forslag til prosjektplan ble vedtatt i utvalgets møte den 07.05.21, sak 07/21.

1.2 Problemstillinger

Følgende problemstillinger vil bli besvart i rapporten:

- **Er kommunens planlegging i tråd med statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning i kommunene?**

- **Har kommunen rutiner og praksis for anskaffelser som bidrar til å redusere skadelig miljøpåvirkning og fremme klimavennlige løsninger der dette er relevant?**

1.3 Metode

Problemstillingene i avsnitt 1.2 ovenfor er bestemmende for valget av metode og hvilke data som er samlet inn.

1.3.1 Intervju

Revisor har benyttet intervju i dette prosjektet for å få svar på hvordan kommunen jobber med plan- og anbudsprosesser knyttet til miljø- og klimaspørsmålet og hvordan ansatte oppfatter og følger opp regelverket og nasjonale føringer.

Videomøte/videointervju

Et oppstartsmøte er et innledende møte med kommunen hvor revisor gir informasjon om bakgrunnen for prosjektet, revisjonsmetodikk og ønsket fremdrift mv. Møte gir også anledning til å få opplysninger om kommunens rutiner og planer for det aktuelle området. I og med at oppstartsmøtet er et enkeltstående og ofte et kortere møte, ble møtet gjennomført som videomøte. Det var kommunedirektøren og den oppnevnte kontaktpersonen (kommunal- og nærings sjef) som deltok i oppstartsmøtet for Alstahaug kommune, den 22. november 2021. Det ble skrevet referat fra intervjuet som ble sendt til informantene på e-post. Referatet har kommet tilbake verifisert fra informantene.

Fysiske intervjuer

Revisor gjennomført den 12-13. mai intervjuer med utvalgte ansatte i kommunehuset i Sandnessjøen. Revisor ønsket å benytte seg av fysiske intervjuer på grunn av endringer i smittesituasjonen (covid-19 pandemien), og om mulig for å få en annen og trolig bedre kontakt med informantene. Fysisk tilstedeværelse i kommunen tillot også revisor å kunne observere forhold omtalt i planverket til kommunen.

Kommunal- og nærings sjefen har vært vår kontaktperson, og det har vært dialog med han om hvem i kommunen det ville være aktuelt å gjennomføre intervju med. Vi har på bakgrunn av dette intervjuet følgende ansatte i kommunen:

- Økonomisjefen
- Enhetsleder plan, landbruk og miljø
- Enhetsleder bygg og eiendom
- Enhetsleder kommunalteknisk enhet
- Skogbrukssjef
- Rådgiver økonomi og regnskap
- Prosjektleder kommunalteknisk enhet

Det ble skrevet referat fra samtlige intervju. Alle intervjuer, bortsett fra intervju med økonomisjefen, er verifisert av de respektive informantene. Revisor har allikevel valgt å benytte seg av referatet fra intervju med økonomisjefen, da det i høringsvaret ikke er gitt tilbakemelding om at disse opplysningene er uriktige.

1.3.2 Dokumentgjennomgang

Offentlig sektor har i mange tilfeller et dokumentasjonskrav i tilknytning til sin tjenesteytelse, eksempelvis skal kommunen utarbeide en kommunal planstrategi i henhold til plan- og bygningsloven § 10-1. I de tilfeller hvor det offentlige dokumenterer sin regeletterlevelse er dette med på å sikre etterprøvbarehet for eksterne kontrollorganer, herunder revisor.

Planer, rutiner og prosedyrer.

Revisor har bedt kommunen om innsyn i dokumentasjon relevant for prosjektet og problemstillingene. Følgende dokumenter er tilsendt fra kommunen:

- Budsjett og økonomiplaner, i tidsrommet 2015-2024
- Planstrategier, i tidsrommet 2017-2023
- Kommuneplanens arealdel med kystsone 2016-2022
- Kommuneplanens samfunnsdel 2012-2020
- Kommunedelplan for energi- og klima 2010-2020
- Risiko- og sårbarhetsanalyse for Alstahaug kommune 2015
- Hovedplan avløp og vannmiljø 2021-2040
- Landbruksplan 2020-2029
- Reguleringsplaner for Horves og Bakkely
- Innkjøpsreglement Alstahaug kommune 2021

Utvalgte anskaffelser

Revisor har fått tilsendt kommunens innkjøpsreglement. Dokumentet er vedtatt av kommunestyret i Alstahaug kommune den 17.02.21. Revisor tok utgangspunkt i at dette var vedtaksdato for nytt innkjøpsreglement, og foretok med utgangspunkt i det et utvalg av saker i perioden 1. mars 2021 – 1. februar 2022. Revisor har fått oversendt dokumentasjon for 8 saker i denne perioden. I fysiske intervju, etter vår gjennomgang av enkeltanskaffelser, ble det opplyst om at gjeldende versjon av innkjøpsreglementet første gang ble vedtatt i 2018, og revidert i 2021 på grunn av nye terskelverdier. Revisor kunne derfor ha foretatt et utvalg blant flere saker, dersom dette hadde blitt oppklart på et tidligere tidspunkt.

Vår gjennomgang av utvalgte anskaffelser ble tilsendt rådgiver økonomi og prosjektleder kommunalteknisk enhet på e-post. Dette ble gjort for å sikre verifiserte data og gi de involverte saksbehandlerne en mulighet til å kommentere våre funn. Både rådgiver og prosjektleder deltok i etterfølgende fysiske intervjuer hvor oppfølgingsspørsmål knyttet til gjennomgangen ble besvart.

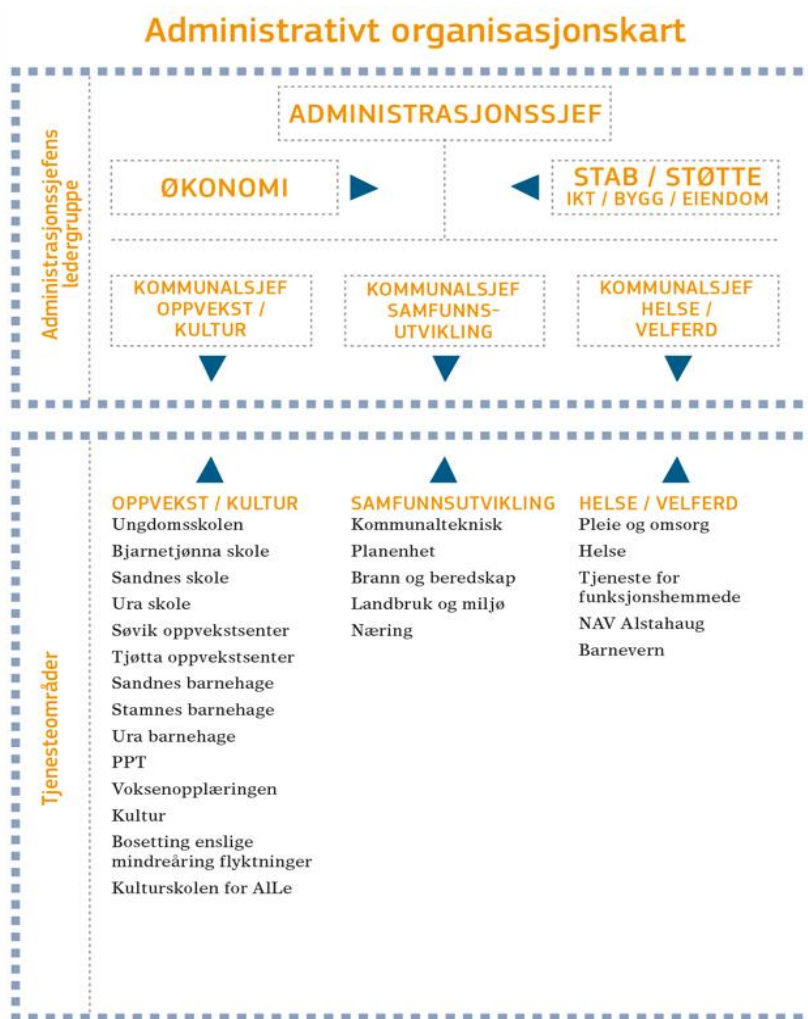
1.3.3 Samlet vurdering av metode

Samlet sett vurderer revisor at metodene har vært relevante og pålitelige i dette prosjektet. Det er innhentet et omfattende datagrunnlag og benyttet ulike metoder for å få frem et tilstrekkelig datagrunnlag å gjøre vurderingene på bakgrunn av. Ulike kilder er sett i sammenheng, og data som peker i ulike retninger er kommentert. Som en mulig svakhet kan det kommenteres at det primært er ledelse som er intervjuet, samt det som er kommentarer tidligere om utvalget av enkeltanskaffelser.

1.4 Organisering

Alstahaug kommune er organisert som en to-nivåkommune, inndelt i tre tjenesteområder med hver sin kommunalsjef. Enhetsledere er gitt selvstendig økonomi- og personalansvar, i tillegg til faglig ansvar. De rapporterer i prinsippet direkte til rådmannen³.

Figur 1. Administrativ organisering Alstahaug kommune

Planenheten i kommunen er plassert under tjenesteområdet «samfunnsutvikling». For anskaffelser har kommunen ikke en egen innkjøpsavdeling. Det er enhetslederne som har ansvaret for at anskaffelser som gjennomføres er i tråd med regelverket og egne rutiner.

³ Alstahaug kommune sitt delegeringsreglement, jf. [Delegeringsreglement | Alstahaug \(kf.no\)](#)

2 STATLIGE PLANRETNINGSLINJER FOR KLIMA OG ENERGI

I dette kapittelet behandler vi problemstillingen om kommunens planlegging er i tråd med statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging, samt klimatilpasning i kommunen.

2.1 Problemstilling

Følgende problemstilling for temaet klima- og miljøhensyn i planprosessen skal besvares:

■ **Er kommunens planlegging i tråd med statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning i kommunene?**

2.2 Revisjonskriterier

Følgende revisjonskriterier er utledet for denne problemstillingen:

- Klima og energiplanen bør inneholde (Statlige planretningslinjer fra 2009):
 - Informasjon om klimagassutslipp i kommunen, fordelt på kilder/sektorer.
 - Informasjon om energisystem, energiforsyning og forbruk av energi innen kommunens grenser, herunder tilgang på miljøvennlige energiresurser.
 - Fremskrivning av utslippene i kommunen om det ikke gjennomføres nye tiltak, forventet etterspørsel etter energi og forventet ny energiproduksjon. Fremskrivningsperioden bør være minst ti år.
 - Ambisiøse mål for utslippsreduksjoner.
 - Ambisiøse mål for mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging i kommunal bygningsmasse og i kommunen for øvrig.
 - Tiltak og virkemidler for reduksjon av klimagassutslipp, mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging. Tiltakene/virkemidlene bør i størst mulig grad være koplet til oppnåelse av de målene som er satt av kommunen.
 - Utredning av virkemidler som tenkes benyttet for å nå målsettingene.
 - Handlingsprogram med en tydelig ansvarsfordeling for oppfølging av klima- og energiplanene
- Planer som behandler klima- og energispørsmålet, skal følges opp og vurderes revidert i hver valgperiode
- Det bør samarbeides intern og eksternt om kommunens planlegging

- Kommunedelplaner skal samordnes med kommunens øvrige planer
- Nye klima og energiplaner skal omtale klimatilpasning (Statlige planretningslinjer fra 2018)

Utledningen av revisjonskriteriene finnes i *vedlegg 1*.

2.3 Datagrunnlag

I dette kapitlet presenteres data om hvordan kommunen forholder seg til statlige planretningslinjer i sine planprosesser.

Kommunen har en kommunedelplan for klima- og energi for perioden 2010-2020. Det er satt i gang et arbeid med en ny plan, og planprogrammet har vært ute på høring. Kommunen har mottatt høringsinnspill til planprogrammet. Ny plan skal ha tittelen «kommunedelplan for klima og bærekraft».

2.3.1 Kommunedelplan for klima og energi 2010-2020

Informasjon om klimagassutslipp

Av planen fremgår følgende:

«Alstahaug kommune hadde ifølge SFT's (Miljøverndirektoratet) klimakalkulator i 2007 et utslipp av 32026 tonn CO₂-ekvivalenter. Totalutslippet mellom 1991 og 2007 har ikke endret seg vesentlig, men det ser ut til å være på vei opp, etter at det hadde vært ca. 8 % lavere enn 1991 nivået i år 2000. Den største enkeltkilden for utslipp kommer fra landbruket, som også har økt i perioden. Det har også vært økning i utslippene fra kategoriene "industri", "skip og fiske" og fra "andre mobile kilder". Samtidig har det vært reduksjon i klimagassutslippene fra "husholdninger", "deponi" og fra "veitrafikk"»

Planen benytter tabeller og figurer hvor utslipp er vist for kilder og sektorer.

Informasjon om energihåndtering

Av planen fremgår følgende:

«Alstahaug kommune hadde samlet et forbruk på 117,5 GWh i 2007. Av dette var ca. 61 % elektrisk kraft. Det totale forbruket har holdt seg ganske stabilt de siste årene og er på samme nivå som 1991. Selv om energiforbruket er stabilt er det noen klare endringer i hvilke energibærere som bidrar til forbruket. I perioden 1991 – 2007 har det vært en økning i forbruk av "Diesel-, gass og lett fyringsolje" og "Ved, treavfall og avlut", mens forbruket av "Bensin, parafin" har falt tilsvarende. Når en ser bort fra forbruk av

elektrisk kraft, er det "mobil forbrenning, veitrafikk" som er den sektoren med høyest forbruk og står for ca. 12,8 % av alt energiforbruk i kommunen. Andre sektorer med høyt forbruk er blant annet "Skip" og "Stasjonær forbrenning, husholdninger"»

I planen er det også et delkapittel som tar for seg energiforbruk per sektor, og etter energikilder.

Videre er det redegjort for at:

«... Kommunen har et uutnyttet kartlagt ressurspotensial på nærmere 250-550 GWh/år. Av dette er det stipulert uutnyttet vindkraft på mellom 200 -500GWh. Helgelandskraft har fortatt konkrete målinger på Blomsøya hvor det er anslått et potensial på ca. 150 GWh/år. Mulighetene for å bygge ut vannkraft er mindre og i størrelsesorden 6 GWh. Ut fra oversikt fra Alstahaug kommune er potensialet for biobrensel fra husdyrgjødsel og avvirkning fra skog på ca. 35 GWh/år. Det vil ikke være mulig å utnytte alt, og realistisk vil det kunne utnyttes nærmere 9 GWh/år fra bioenergi. I tillegg er det et potensial i restavfallsmengden fra kommunen på nærmere 9 GWh og fjernvarme fra Sandnessjøen Fjernvarme på ca. 9 GWh ved full utnyttelse.»

Ressurspotensialet i kommunen er forøvrig beskrevet i eget delkapittel i planen, da fordelt på energikilde.

Informasjon om framskriving av utslipp

Av planen fremgår følgende:

«Hvis det ikke iverksettes noen tiltak, vil utslippene øke frem mot 2020 med over 32 % etter kommunens vurderinger, og nærme seg 42400 tonn. Det er stipulert økning i utslippene innenfor alle hovedkategoriene, "Stasjonær forbrenning", "Prosessutslipp" og "Mobile kilder", men det vil være utslipp fra "mobile kilder" som vil stå for hovedtyngden av denne økningen...»

Mål for utslipp

Av planen fremgår følgende:

- «Klimautslippene i kommunen skal reduseres med 10 % fra 2007-nivå innen 2020»

Mål for energi

Av planen fremgår følgende:

- «Energiforbruket i kommunen skal reduseres med 5 % fra 2007-nivå innen 2020»
- «Energiforbruket i kommunens bygningsmasse skal reduseres med 10 % fra 2007-nivå innen 2020»

Tiltak og virkemidler

Planen har som hovedmålsetting at: «*Alstahaug kommune skal legge til rette for og bidra til en bærekraftig energibruk og et helsefremmende og godt miljø*». Dette hovedmålet er brutt ned til fire delmål. Til hvert delmål er det i vedlegg til planen listet opp en rekke tiltak og virkemidler som beskrives og sier noe om hvem som er ansvarlig for å utføre tiltaket, eller hvem det skal samarbeides med. Det er også her satt opp tidsfrister for iverksettelse.

Tabell 1.Oversikt over delmål, tiltak og virkemidler

Delmål	Tiltak	Virkemiddel
<p>Klimautslippene i kommunen skal reduseres med 10 % fra 2007-nivå innen 2020</p>	<p>1. Påvirke og tilrettelegge for økt bruk av buss</p> <p>2. Innkjøp med miljøprofil</p> <p>3. Velge miljøvennlig ved innkjøp av kjøretøy</p> <p>4. Økt bruk av sykkel</p> <p>5. Økt bruk av arealpolitiske retningslinjer</p> <p>6. Miljøfyrtårnkommune</p>	<p>1.1 Dialog med transportnæringen/ busselskapene for å se på endring/utvidelse av rutetilbudet og evt. bruk av billettpriser som gulrot for økt bruk</p> <p>1.2 Drøfting av konsesjonsvilkår inkl. den økonomiske siden m/fylkeskommunen Innarbeide tiltaket i Trafikkmønsterplanen</p> <p>2.1 Dialog med Nordland fylkeskommune ang. grønt innkjøp</p> <p>2.2 Innhente informasjon om miljøvennlige produkter.</p> <p>2.3 Vurdering og evt. revisjon av kommunens innkjøpsavtale med tanke på miljøprofil</p> <p>3.1 Vurdere el-/hybridbiler ved neste leasingrunde</p> <p>3.2 Tilskuddssøknad for etablering av ladepunkt</p> <p>3.3 Leasing av elbil på parkeringskontoret.</p> <p>4.1 Utarbeiding av handlingsplan for økt bruk av sykkel</p> <p>4.2 Nedbetalingsordning gjennom lønn for kjøp av sykkel i Alstahaug kommune</p> <p>4.3 Sentrumssykkel</p> <p>4.4 Videreføring av "sykle-til-jobben-aksjonen" "Utfordringen"</p> <p>4.5 Null-overgang fra fortau, gang- og sykkelvei til gateplan endeavslutning fortau og gang-/sykkelveg</p> <p>4.6 Utarbeidelse av søknad om å bli tatt opp i sykkelbynettverket.</p>

		<p>5.1 Det bør inntas i kommunens retningslinjer at "Tjenestereiser for ansatte bør skje med annet transportmiddel enn fly og bil der dette er mulig."</p> <p>6.1 Energi- og klimaplan gis forankring i overordnet planverk ved at visjonen innarbeides i kommuneplanens samfunnsdel</p> <p>6.2 Arealpolitiske retningslinjer i samfunnsdelen suppleres med bestemmelser som er retningsgivende for hvordan administrasjon og politikere kan bidra til bærekraftig energibruk og reduserte utslipp</p> <p>7.1 Stimulere til at lokale konsulentfirma erverver seg kompetanse slik at de kan selge tjenester som miljøfyrtårnkonsulenter</p> <p>7.2 Stimulere til at lokale konsulentfirma erverver seg kompetanse og blir godkjent som miljøfyrtårnsertifiserer</p> <p>7.3 Implementere kommunens egne virksomheter og foretak for miljøledelse, i form av å få de godkjent som Miljøfyrtårnbedrifter</p>
Energiforbruket i kommunen skal reduseres med 5 % fra 2007-nivå innen 2020	<p>1. Tiltak for å ta ut enøkpotensialet i kommunale bygg</p> <p>2. Utskifting til LED (gatelys og lysløyper)</p> <p>3. Holdningsskapende arbeid i barnehage og skole</p> <p>4. Annonsekampanje på kommunens hjemmeside og i Helgeland Blad</p>	<p>1.1 SD-anlegg på alle større bygg</p> <p>1.2 Teknisk oppgradering av bygg</p> <p>2.1 Det igangsettes et prøveprosjekt på 15-20 stolper med LED-lys i Øyvind Lambes vei</p> <p>3.1 Grønt Flagg: Metode for miljøsertifisering av skoler og barnehager</p> <p>3.2 Miljøjournalisten: Metode for å engasjere ungdomsskoleelever i miljørettet arbeid</p> <p>4.1 Annonsekampanje på kommunens side i HB og kommunens hjemmeside 4 ganger i året</p>
Sandnessjøen fjernvarme skal utvide sin aktivitet for å kunne forsyne alle aktuelle (økonomisk forsvarlig) bygg i konsesjonsområdet innen 2011	<p>1. Bidra til at alle aktuelle nybygg og eksisterende bygg tilrettelegges for fjernvarme</p>	<p>1.1 Tilkoble Sandnessjøen sykehjem, Grønnbygget og privatbolig</p> <p>1.2 Utvide nettet helt til "Stormsentertomta" og tilkoble evt. bygg langs traseen</p> <p>1.3 Tilkoble svømmehall, kulturbygg og øvrige bygg langs traseen</p>
All ny bygningsmasse utenfor område med fjernvarmekonsesjon, og bygningsmasse som kan tilrettelegges for å bruke lokale, fornybare energikilder til oppvarming skal	<p>1. Gårdsbruk som leverandør av bioenergi</p> <p>2. Små vannkraftverk</p> <p>3. Små vindkraftanlegg/solcelleanlegg</p>	<p>1.1 Innarbeide bioenergisatsing i landbruket ved rullering av kommunens landbruksplan</p> <p>1.2 Gi god veiledning om offentlige økonomiske virkemidler til bioenergisatsing</p> <p>2.1 Utrede lønnsomheten i strømproduksjon for Storvatnet</p>

<p>fortrinnsvis benytte disse.</p>		<p>2.3 Utrede mulighetene til strømproduksjon fra reduksjonsventilene</p> <p>2.4 Tilrettelegge for privat utbygging av Grytforvatnet og Fjellsåsdammen</p> <p>3.1 Tilrettelegge for utbygging av små vindkraftanlegg/solcelle anlegg</p>
------------------------------------	--	--

Kilde: Alstahaug kommune, bearbeidet av Revisjon Midt-Norge SA

2.3.2 Oppfølging av klima- og energiplanen

Som et tillegg til planen i vedlegg 3 er det det gitt en «nærmere beskrivelser av de enkelte tiltakene» som listes opp. Her sies det noe om ansvaret, tidsfrist og kostnad, samt en nærmere beskrivelse av tiltak og av de aktiviteter som skal gjennomføres for å nå målet med tiltaket.

Ut fra intervjuer med lederne i kommunen fremstår kjennskapen til gjeldende klima og energiplan som varierende. Revisor har også fått tilsendt en spørreundersøkelse som er sendt ut til alle enhetsledere i forbindelse med arbeidet med ny klima- og bærekraftplan. Her er det stilt spørsmål om hvordan eksisterende klimaplan er brukt i enhetenes drift. Her finner vi svar som at planen ikke er kjent eller lest, ikke aktivt i bruk eller bare sporadisk i bruk.

På spørsmål fra revisor til enhetsleder plan, landbruk og miljø om det er foretatt noen evaluering av måloppnåelse knyttet til de ulike tiltakene gis det tilbakemelding om at det gjennom drøftelser på ledernivå er en oppfatning av at det er jobbet med de fleste tiltakene i planen. Det opplyses om at ikke alle tiltak er målbare og at det derfor vil være vanskelig å si noe om måloppnåelse. På spørsmål om konkrete utslippsmål for klimagasser er det ikke foretatt noen vurderinger av måloppnåelse for dette. Enhetsleder for bygg og eiendom opplyser om at målsettinger for reduksjon av energiforbruk ikke er nådd, med begrunnelse i etablering av nytt basseng, og energikostnadene som er knyttet til dette. Fra spørreundersøkelsen i forbindelse med ny klima- og energiplan er det svart at det blant annet er jobbet med holdningsskapende arbeid som et av tiltakene i gjeldende klima og energiplan.

Ut fra opplysninger vi har fått i intervju er ikke klima- og energiplanen for perioden 2010-2020 revidert etter at den ble vedtatt i 2009. Revisor har ikke fått en begrunnelse for at dette ikke er gjennomført.

2.3.3 Samarbeid om klima og miljø

Flere av enhetslederne vi har intervjuet opplyser at det samarbeides internt om planleggingen i kommunen. Det henvises også til internt planforum, men her har møteaktiviteten vært innstilt under Covid19-pandemien. Revisor har mottatt sakliste og møtereferat fra planforum den 12.05.22, hvor det blant annet ble drøftet innspill til kommunedelplan klima og bærekraft.

Enheten plan, landbruk og miljø er sekretariat for både internt planforum og klimanettverk for kommuner på Helgeland⁴. Kommunalsjefområder og Bygg og eiendom (stab) er også deltakere i dette samarbeidet.

Av eksterne samarbeid nevnes eksternt planforum i regi av fylkeskommunen, samarbeid om planlegging i Hald-regionen, samarbeid med velforeninger og områdeutvalg, og det lokale næringslivet.

En av enhetslederne vi har snakket med gir uttrykk for at det er for stor avstand mellom allmennheten, lokale næringsaktører og det offentlige. Det er derfor et ønske om en arena for å drøfte ting i fellesskap. Det opplyses om at kommunen har forsøkt å skape entusiasme rundt høringsuttalelse, men at responsen har vært lav.

2.3.4 Andre planer som berører klima- og miljøspørsmålet

I kommunens planstrategi for 2019-2023 er det påpekt følgende om klimautfordringer: «Klimaendringer er en stor utfordring, særlig for kystkommunene. Mer vind og vann og i merkonsentrerte mengder legger stor belastning på kommunal infrastruktur. Springflo og flom oppstår hyppigere, blant annet som følge av økt nedbør over med konsentrerte tidsrom og det er behov for å se på løsninger når det kommer til overvann og infrastruktur».

I kommuneplanens arealdel 2016 – 2022, er det sagt at all planlegging skal ta hensyn til klimaet. Videre er det vist til kommunedelplanen for energi og klima sin målsetting om tilknytning av aktuelle bygg til fjernvarme. I tilleggskommunikasjonen «Bestemmelser og retningslinjer, kommuneplanens arealdel 2016-2022», står det i avsnitt 6.1 om «miljø og samfunnsikkerhet» blant annet noe om flom, skred, havstigning og bølgepåvirkning. Det er videre opplyst om at hensynssoner for fare for skred også er lagt inn i kart til kommuneplanens arealdel.

I Kommuneplanen - samfunnsdelen 2012 – 2022 er det i de arealpolitiske retningslinjene sagt at: «*det skal legges til rette for å leve miljøvennlig i kommunen, både med hensyn til transport, avfall og oppvarming. Gjennom arealdisponeringen skal innbyggerne sikres god tilgang på ren luft, godt vann og muligheter for stillhet og ro. Det skal stimuleres til redusert bilbruk gjennom å legge til rette for sykkel, kollektivtilbud og å gjøre det attraktivt å gå framfor å velge bilen*».

⁴ HALD, plan- og klimanettverk, miljødirektoratet sin hjemmeside: [HALD plan- og klimanettverk - Miljødirektoratet \(miljodirektoratet.no\)](http://HALD_plan-og_klimanettverk_-_Miljodirektoratet(miljodirektoratet.no))

Kommunen har en handlingsplan i forbindelse med Strategiplan for regionsenter Sandnessjøen. Her er det vist til målet om at *«Sandnessjøen skal være mindre belastet og bilbasert i fremtiden, og det skal være et roligere trafikkbilde i sentrum»*.

I kommunens økonomiplan 2012-2015 og årsbudsjett for 2012 er det pekt på at klimaendringene er den største miljøutfordringen verdenssamfunnet står ovenfor. Fjernvarme er omtalt og det er avsatt midler for miljøfyrtårnsertifisering av kommunen. Utbedring av gang og sykkelvegnettet er angitt som et innsatsområde, og styring av veglys er satt i sammenheng med mål om å redusere strømforbruket. Forventninger om at LED-lysteknologi også kan tas i bruk for veglys er omtalt.

Kommunen har også en egen plan for sammenhengende hovednett for sykkeltrafikk i Sandnessjøen og omegn, vedtatt av kommunestyret i 2013. Planen er sett opp mot klima og miljø, ved å fremme at aktiv transport vil redusere bilbruken og klimagassutslippene.

I trafikkmønsterplan datert 2016 er kollektivtrafikken omtalt. Det går også frem at det vil være behov for gjenåpning av veger, eksempelvis Havnegata/kirkeveien som har vært stengt siden 1998. Dette for å få to parallelle adkomstveier til sentrum av Sandnessjøen.

I kommunens landbruksplan 2020-2029 er også klima og reduksjon av utslipp innen landbruk nevnt. Det går ikke frem av handlingsdelen til planen om tiltak for hvordan kommunen skal jobbe med å redusere utslipp fra landbruket, eller hvilken rolle kommunen har tilknyttet dette.

Kommunen har også en hovedplan avløp- og vannmiljø 2021-2040 som inneholder en handlingsdel med målrettede tiltak mot overvannshåndtering.

2.3.5 Kommunedelplan for klima og bærekraft 2020-2030

Kommunen sendte i februar 2022 ut «planprogram for kommunedelplan for klima og bærekraft» på høring til aktuelle instanser. Frist for innspill til planprogrammet ble satt til 11. april 2022, og førstegangsbehandling er satt til slutten av oktober 2022, som et tentativt mål. I planprogrammet fremgår det at: *«Hovedformålet med planarbeidet er å revidere kommunedelplan for klima og energi, nå kalt kommunedelplan for klima og bærekraft, i Alstahaug kommune for perioden 2020-2030. Målet med planarbeidet er å kartlegge nåsituasjonen og gjennomføre tiltak som gir resultat i form av reduserte klimagassutslipp i kommunene. Gjeldende klima- og energiplan skal gjennomgås som en del av prosessen»*. Videre er det sagt at: *«Et annet mål er å utarbeide et oppdatert kunnskapsgrunnlag som skal ligge til grunn for utvikling av planstrategi og samfunnsdel, der det skal fastsettes ambisiøse mål for utslippsreduksjon. Et mål er at revidert klima- og energiplan, med planlagte tiltak,*

knyttes opp mot en handlingsplan. Klimaplanlegging skal løftes opp slik at det blir en naturlig del av den helhetlige planlegginga.»

I de nye statlige planretningslinjene fra 2018 har det, som tidligere nevnt, kommet inn krav om klimatilpasning. I planprogrammet som er sendt ut på høring, berøres også klimatilpasning. Det er vist til resultatmål som: «*Identifisere de viktigste områdene for kommunale klimatiltak i regionen, og hva kommunen kan samarbeide med nabokommuner om*». Det er vist til klimatilpasning under mål og visjoner. Et av temaene som skal utredes er også klimatilpasninger, herunder grunnforhold, overvann, rutiner og beredskap, fortetting, teknisk infrastruktur, klimarobusthet eksisterende boområder.

2.4 Vurderinger

2.4.1 Kommunedelplan for klima og energi 2010-2020

Revisor vurderer ut fra sin gjennomgang av planen at det er gitt informasjon om klimagassutslipp i kommunen, da fordelt på kilder og sektorer.

Revisor vurderer videre at energiforbruket for den enkelte kilde omtales i planen. Det gis mer informasjon om den potensielle energiforsyningen enn den eksisterende forsyningen og selve energisystemet. Tilgangen til miljøvennlige energiressurser dekkes opp gjennom beskrivelser av den potensielle energiforsyningen.

Gjennomgangen viser at kommunen har redegjort for framskrivning av utslipp i planperioden på ti år. Etterspørsel etter energi er, slik revisor ser det, ikke omtalt i planen. Framskrivingsperioden samsvarer med planperioden fra 2010-2020 og er dermed på 10 år.

Når det gjelder kommunens målsettinger er mål for utslippsreduksjon satt til 10 prosent for perioden 2007-2020. For generelt energiforbruk i kommunen er målet om reduksjon på 5 prosent og for kommunal bygningsmasse på 10 prosent, da for samme periode. Ser vi på det nasjonalt ambisiønsnivå for utslipp, er Norges forsterkede klimamål å redusere utslippene med minst 50 prosent, og opp mot 55 prosent innen 2030, sammenlignet med 1990-nivå⁵. Flere kommuner har vedtatt enda mer ambisiøse klimamål⁶. Alstahaug kommune sitt mål med reduksjon av utslipp på 10 prosent over en periode på 13 år vil her være noe mindre ambisiøst sammenlignet med den nasjonale målsettingen for en tilsvarende periode.

⁵ Klimaendringer og norsk klimapolitikk, regjeringen.no, url: [Klimaendringer og norsk klimapolitikk - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

⁶ Hva er et klimabudsjett? KS, 2021, url: [Hva er et klimabudsjett? - KS](#)

Vi ser at planen oppstiller en hovedmålsetting som er brutt ned i delmål. Revisors vurdering er at oppstilte tiltak og virkemidler er konkretisert opp mot de enkelte delmålene. Det vurderes videre at det er en logisk sammenheng mellom hovedmålsettingen, delmål, tiltak og virkemidler. I vedlegg 3 til planen er tiltak og virkemidler beskrevet nærmere og det er vist til ansvar, kostander og tidsfrister, som da vil være planens handlingsprogram.

2.4.2 Oppfølging av klima- og energiplanen

Etter revisors vurdering er det ikke foretatt en systematisk oppfølging av om vedtatte tiltak og virkemidler er gjennomført. Måloppnåelse er heller ikke vurdert. I og med at kjennskapen til gjeldende klima og energiplan fremstår som varierende blant ansatte, kan dette ha betydning for etterlevelse av planen. Kjennskap vil her være avgjørende for at ansvar blir gjort gjeldende og tiltak og virkemidler satt ut i live.

Kommunen har startet arbeidet med ny klima- og bærekraftsplan, og det er sendt ut på høring et planprogram for denne. Her vil det være viktig å ta med seg erfaringene fra den forrige planperioden, og i større grad sikre eierskap og kunnskap om planen hos de som pålegges et ansvar. Kommunen bør for ny plan sikre en bedre oppfølging og at vurderinger av måloppnåelse lar seg gjennomføre ved endt planperiode.

Revisor vurderer at kommunens klima- og energiplan ikke følger retningslinjenes anbefaling om revidering hvert fjerde år.

2.4.3 Samarbeid om klima og miljø

Når det gjelder samarbeid om planarbeidet internt og eksternt, er revisors vurdering at slikt samarbeid er etablert. Internt planforum har ikke vært aktivt under Covid19-pandemien, men har startet opp igjen fra mai 2022. Samarbeidet med allmennheten og lokalt næringsliv fremstår imidlertid ikke så tett som det kunne ha vært.

2.4.4 Andre planer som berører klima- og miljøspørsmålet

Revisor vurderer at enkelte av kommunedelplanene er samordnet med kommunens øvrige planer, men ikke alle. Vi ser at mål, tiltak og virkemidler som er omtalt i kommunedelplan energi- og klima (jf. tabell 1 ovenfor), som fjernvarme, kollektivtrafikk, gang og sykkeltrafikk og miljøsertifisering av kommunen er å finne igjen i andre planer. Vi ser også at punktene som omhandler klima og miljø i de arealpolitiske retningslinjene i samfunnsdelen er i tråd med mål i andre planer. I motsatt retning taler det at enkelte enhetsledere ikke har kjennskap til, eller ikke benytter seg av, kommunedelplan for energi og klima, som kanskje det viktigste styringsdokumentet for klima og miljø. Slik kunnskap vil ha betydning for å se helheten i planverket og det og klare å oppnå god intern koordinering på tvers av enheter og planer. For

flere av tiltakene og virkemidlene som er foreslått i de ulike planene er det knyttet direkte eller indirekte kostnader, mens andre tiltak og virkemidler ikke har en økonomisk side. For begge grupper tiltak og virkemidler vil det uansett være viktig å vite hvilken rolle og myndighet den enkelte leder eller saksbehandler har knyttet til ansvar, kostnadsrammer og tidsfrister mv. Målkonflikter kan også oppstå mellom planer. Eksempelvis vil målsettingen i regionsenterplanen om at «*Sandnessjøen skal være mindre belastet og bilbasert i fremtiden, og det skal være et roligere trafikkbilde i sentrum*» kunne argumenteres å være i motstrid med trafikk mønsterplanen og omtale av at Havnegata/Kirkeveien inn til sentrum foreslås gjenåpnet. Vi ser også at landbruksplanen omtaler utslippsreduksjoner, men at dette ikke er tatt inn som et eget punkt i handlingsdelen.

2.4.5 Kommunedelplan for klima og bærekraft 2020-2030

Ut fra planprogrammet som er sendt på høring omtales klimatilpasning ved flere anledninger. Kommunen fremstår dermed å være klar over de nye føringene som er kommet inn i planretningslinjene, noe som tilsier at klimatilpasning er noe ny klima- og bærekraftplan vil ta opp i seg.

3 KLIMA OG MILJØ I ANSKAFFESESPROSESSEN

I dette kapittelet beskriver vi deltema 2.

3.1 Problemstilling

Følgende problemstilling for temaet klima- og miljøhensyn i anskaffelsesprosessen er besvart:

- Har kommunen rutiner og praksis for anskaffelser som bidrar til å redusere skadelig miljøpåvirkning og fremme klimavennlige løsninger der dette er relevant?

3.2 Revisjonskriterier

Følgende revisjonskriterier er utledet for denne problemstillingen:

- Miljø-, klima- og innovasjonsmål skal fremgå av og forankres i kommunens planverk
- Kommunen bør ha rutiner og retningslinjer som sikrer at vedtatte miljø, klima- og innovasjonsmål hensyntas i anskaffelsesprosessen
- Kommunen bør foreta en kartlegging av hvilke anskaffelser som utgjør en vesentlig miljøbelastning, der det bør stilles krav/kriterier til miljø, klima og innovasjon.
- Kommunen bør definere et behov for sine anskaffelser
- Kommunen bør forut for kunngjøring gå i dialog med leverandørmarkedet for å oppnå de beste løsningene
- Kommunen skal ta hensyn til livssyklus kostnader i anskaffelsesprosessen
- Kommunen bør stille krav til miljø og klima hvor dette er relevant
 - Kvalifikasjonskrav
 - Kravspesifikasjon
 - Tildelingskriterium (bør vektas minimum 30 %)
 - Kontraktsvilkår
- Kommunen skal sørge for at de krav og kriterier som blir stilt til leveransen følges opp

Utleddningen av revisjonskriteriene finnes i *vedlegg 1*.

3.3 Datagrunnlag

I dette kapitlet presenteres data om kommunens praksis for ivaretagelse av miljø- og klimahensyn i offentlige anskaffelser.

3.3.1 Mål, rutiner og kartlegging

Ovenfor har vi sett på kommunens kommunedelplan for klima og energi 2010-2020. Planen har målsettinger for klima og miljø, og henviser til tiltak for å nå målene. Eksempler på tiltak som nevnes er blant annet leasing av El-biler, dialog med transportnæringen om rutetilbud, dialog med fylkeskommune angående grønt innkjøp, innhente informasjon om miljøvennlige produkter og vurdering av revisjon av kommunens innkjøpsavtale med tanke på miljøprofil.

Kommunen har også et innkjøpsreglement datert 17.02.21. Dokumentet er redigert i 2021, men har vært gjeldende siden 2018. I intervju er det opplyst om at innkjøpsreglementet bare omfatter anbudsfasen og regulerer ikke kontraktsfasen. Reglementet viser i avsnitt 2.1 til de miljøkrav som skal gjelde for Alstahaug kommune. I reglementet er det vist til følgende overordnede målsetting:

«Innkjøpsvirksomheten i Alstahaug kommune skal være miljøeffektiv og bidra til omdømmebygging for Alstahaug kommune som en organisasjon som tar ansvar for miljø og bærekraft.

Alstahaug kommune skal være en synlig pådriver i offentlig sektor for å sikre bærekraftige anskaffelser. Alstahaug kommune skal bidra til å påvirke leverandør- og produktutvikling i en miljøriktig retning. Anskaffelsens art og innkjøpende enhets miljømål er førende for hvilke miljøkrav som stilles.»

Det er i tillegg vist til 4 konkrete punkter som skal være førende for de enkelte anskaffelser som kommunen foretar:

«1. Ved planlegging av den enkelte anskaffelse skal det tas hensyn til anskaffelsens livssyklus kostnader og miljømessige konsekvenser.

a. i alle anskaffelser, skal det stilles miljøbaserte kvalifikasjonskrav (leverandørens tekniske og faglige kvalifikasjoner). Dette kan dokumenteres i form av et 3.

partsgodkjent miljøstyringssystem eller at tilbyder besvarer en miljøerklæring

b. miljøhensyn skal, der det er mulig og relevant for anskaffelsen, og ikke medfører åpenbare ulemper, inngå som et tildelingskriterium.

c. Miljøkrav skal, der det er relevant for anskaffelsen, innarbeides i kravspesifikasjoner, normer og beskrivelser. Produkter med positiv miljømerking, miljøvaredeklarasjoner eller lignende skal beskrives der det er relevant.

2. Miljøkrav skal være leverandørutviklende og gi tydelige signaler i markedet om at miljøtilpassing er et kundekrav

a. Alstahaug kommune stiller krav i leverandørens miljøkvalifikasjoner og prestasjoner.

b. miljøkrav skal tilpasses den aktuelle bransje, og bransjen gis anledning i uttale seg.

3. Alstahaug kommune skal tilstrebe kostnads- og miljøeffektive anskaffelser. Det vil si anskaffelser som gir høy grad av behovstilfredsstillelse og samtidig lav miljøbelastning gjennom hele livsløpet. I tilfeller hvor miljøhensyn ikke innarbeides på grunn av budsjettmessige forhold, skal dette begrunnes og konsekvenser for enhetens oppfyllelse av egne miljømål skal beskrives.

4. Planlegging og investeringer skal som hovedregel ta utgangspunkt i målet om være nullutslipps kommune.»

Revisor har stilt spørsmål til prosjektleder ved kommunalteknisk enhet og økonomi- og regnskapsrådgiver om kommunen har foretatt en kartlegging av hvilke anskaffelser som utgjør en vesentlig miljøbelastning for kommunen, og hvor krav til anskaffelser derfor bør stilles. Det er gitt svar tilbake om at det per i dag ikke er foretatt noen kategorisering av hvilke typer anskaffelser som det er særskilt relevant å stille miljøkrav til. Utgangspunktet vil være at det skal stilles miljøkrav i alle anskaffelser ifølge tilbakemeldingen som gis.

3.3.2 Gjennomgang av kommunale innkjøp

Det er gitt tilbakemelding om at det ikke finnes et eget dokument som gir føringer for behovsvurderinger når det kommer til anskaffelser i kommunen. Inntrykket hos prosjektleder ved kommunalteknisk enhet og rådgiver økonomi og regnskap er at det ikke er mye samhandling på tvers når det gjelder anskaffelser, men at ansatte ute på enheten tar kontakt med rådgiver for råd og veiledning ved behov. Det opplyses om at det ikke foretas anskaffelser uten at det foreligger et behov. Et eksempel som ble trukket frem i intervju var innkjøp av parkdresser til bruk i barnehagene. Her ble det gitt tilbakemelding om at det først måtte gjøres

en vurdering av behovet, noe som resulterte i at det foreløpig ikke er foretatt innkjøp av parkdresser.

Prosjektleder ved kommunalteknisk enhet og rådgiver økonomi og regnskap har til revisors gjennomgang av enkeltanskaffelser påpekt at behovet for anskaffelser er begrunnet i forutgående politiske prosesser og i et tilfelle ut fra lovpålagte oppgaver, herunder veterinærtjeneste⁷.

Enhetsleder for kommunalteknisk enhet peker i tilknytning til behovsvurderinger på at det innen vei, vann og avløp foretas anskaffelser basert på tilstandsvurdering og prioriteringer av hva som har størst behov for rehabilitering. Dette kommer til uttrykk i handlingsprogrammene til de enkelte hovedplaner.

Enhetsleder for bygg og eiendom viser til at behovsvurderinger må ses i sammenheng med de forutgående planprosessene.

Økonomisjefen trakk i intervju med oss frem innkjøp av biler som eksempel. Her ble det opplyst om at kommunen foretok innkjøp av Volkswagen, id3, id4 og at det i ettertid ble uttrykt misnøye med anskaffelsen fra brukerne, som var hjemmesykepleien. Misnøyen var knyttet til kjøreegenskapene til en bil med bakhjulstrekk på vinterføre.

Revisor har gjennomført en gjennomgang av enkeltanskaffelser i kommunen. Av gjennomgangen ser vi at i 6 av 8 saker har ikke kommunen i forkant av anskaffelser hatt kontakt med leverandørmarkedet. I to tilfeller har det vært kontakt med leverandørmarked om at kommunene skal i gang med en anskaffelsesprosess. Det er ikke opplyst om at denne kontakten også innebærer informasjon fra tilbyderne om hvilke løsninger som finnes i markedet for den aktuelle anskaffelsen.

Gjennomgangen viser at det ikke for noen av anskaffelsene er foretatt vurderinger av livssyklus-kostander. Kommunen viser i flere tilfeller til at det vil være vanskelig å beregne slike kostander ved tjenesteleveranser som eksempelvis veterinærtjenester og brukerstyrt personlig assistent. Det opplyses om at det ikke er på plass en fast rutine for å ta hensyn til livssyklus-kostander. Enhetsleder for bygg og eiendom viser til at dette er et område som nå skal forbedres.

⁷ Jf. [dyrehelsepersonelloven § 3a](#), og [informasjonsskriv Statsforvalteren](#)

Når det gjelder konkrete kvalifikasjonskrav som er satt til anskaffelser, viser gjennomgangen at det i 2 av 8 anskaffelser er oppstilt kvalifikasjonskrav som er knyttet til miljøerklæring og returordning for emballasje. Det er ikke stilt kravspesifikasjoner for noen av anskaffelsene.

I 2 av 8 anskaffelser er det stilt tildelingskrav. For en anskaffelse, som gjelder ballbinge, er det er det stilt krav om at leverandøren må dokumentere levetid på bingebane og kunstgress, og angi prosent for resirkulert materiale. Her er miljø vektet 30 prosent. I et annet tilfelle, som gjelder steamer mot ugress, er det stilt som krav at leverandøren må dokumentere energi / drivstofforbruk, levetid på produktet, samt angi prosent for resirkulert materiale. Her er miljø vektet 20 prosent.

Revisor har ikke registrert at det er satt kontraktsvilkår til noen av anskaffelsene som er gjennomgått.

Kommunen opplyser at det for rammeavtaler sitt vedkommende kan være aktuelt å stille miljøkrav på et senere tidspunkt, da ved mini-konkurranse. Enhetsleder for bygg og eiendom er ikke fornøyd med praksis slik den har vært, knyttet til det å stille krav og uttaler at kommunen den siste tiden har lært hvordan det kan stilles krav til tjenesteleveranser og næringsaktører.

Revisor har mottatt dokumentasjon på miljøerklæringer og returordninger for begge anskaffelsene hvor det er stilt kvalifikasjonskrav. Den ene av tilbyderne oppfylte ikke kravet til miljøsertifisering på tilbudstidspunktet, men var i prosess for å få dette på plass. For samme anskaffelse er det også dokumentert tildelingskrav for drivstofforbruk, levetid og andel resirkulert materiale. For den andre anskaffelsen, hvor det ble stilt miljøkrav, har ikke revisor mottatt dokumentasjon tilknyttet tildelingskrav.

3.4 Vurdering

3.4.1 Mål, rutiner og kartlegging

Revisors vurdering er at kommunen har oppstilt miljø og klimamål både i kommunens kommunedelplan for klima og energi 2010-2020, og i innkjøpsreglementet. I kommunedelplan for klima og energi er det vist til konkrete tiltak som får betydning for anskaffelsesområdet, eksempelvis målsettingen om å vurdere el-biler ved neste leasingavtale. Eksemplet viser viktigheten av å se planverket i sammenheng. Det vil derfor være nødvendig at de som foretar innkjøp har god kunnskap om planverket i kommunen. Dette for å sikre måloppnåelse. Som det er vist til ovenfor, i forbindelse med kommunedelplan for klima og energi, opplyser enkelte enhetsledere at de ikke har kjennskap til planen, eller at denne ikke er i bruk.

Kommunen har rutiner og retningslinjer som skal sikre måloppnåelse innen klima og miljø. Her vises det blant annet til de fire konkrete punktene angitt i innkjøpsreglementet, jf. avsnitt. 2.1 i

reglementet. Punktene samsvarer godt med flere av de revisjonskriterier revisor har lagt til grunn i denne forvaltningsrevisjonen.

Revisor vurderer at kommunen ikke har foretatt en kartlegging av hvilke anskaffelser som utpeker seg med vesentlig miljøbelastning for Alstahaug kommune. Dersom det hadde blitt gjennomført en slik kartlegging ville dette pekt på de anskaffelsene hvor det var særlig relevant å stille miljø- og klimakrav til.

3.4.2 Gjennomgang av kommunale innkjøp

Revisor vurderer at kommunen ikke har en systematisk praksis for behovsvurdering ved anskaffelser, og at behov derfor ikke alltid defineres. For enkelte av de anskaffelsene vi har sett på er det gitt at behovet er utredet i forutgående politiske prosesser. Videre gjennomføres enkelte anskaffelser på grunnlag av lovpålagte oppgaver, ifølge ansatte vi har vært i kontakt med. Utover disse eksemplene er det ikke vist til at behovsvurdering er foretatt. Av innkjøpsreglementet ser vi at kommunens egne rutiner peker på en «høy grad av behovstilfredsstillelse», noe som tyder på slike vurderinger skal gjøres i et hvert tilfelle. Det er også i intervju vist til et eksempel hvor anskaffelsen av kommunale biler ikke samsvarte med behovet til brukergruppen, som var hjemmesykepleien.

Revisor vurderer ut fra gjennomgangen at kommunen sjelden innhenter opplysninger fra leverandørmarkedet før utlysningen. Kommunen vil her kunne benytte dialog i forkant av den enkelte utlysning, for å få bedre innsikt i hvilke muligheter og løsninger som finnes opp mot det enkelte behovet.

Revisor vurderer at det for ingen av anskaffelsene vi har gjennomgått er det tatt hensyn til livssyklus kostnader. Kommunens eget innkjøpsreglement oppstiller også dette som krav til den enkelte anskaffelse. Hensikten med å beregne livssyklus kostnader er å kunne se kostandene i sammenheng med kvaliteten og behovet, og dermed skape forutsigbarhet.

Gjennomgangen viser at det er stilt få miljø- og klimakrav i de anskaffelsene vi har gjennomgått⁸. Ut fra kommunens egne prosedyrer skal det stilles miljø og klimakrav hvor dette er mulig og relevant. Revisor vurderer det som mulig for kommunen å ha stilt ytterligere krav til anskaffelsene i vårt utvalg. Kommunen har i sine tilbakemeldingen på vår gjennomgang av utvalgte anskaffelser kommentert at det oppfattes som vanskelig å stille krav til

⁸ Riksrevisjonen har også i sin gjennomgang av «Undersøkelse av grønne offentlige anskaffelser» pekt på at: «*offentlige oppdragsgivere hadde et stort forbedringspotensial når det gjaldt å stille ambisiøse og hensiktsmessige klima- og miljøkrav i anskaffelsene*», jf. [Dokument 3:5 \(2021–2022\)](#)

tjenesteanskaffelser. Det er imidlertid kommentert av kommunen selv at det kunne blitt stilt slike krav til denne typen anskaffelser med bedre kjennskap til regelverket.

I de to tilfellen hvor det er stilt miljø- og klimakrav, er dette gjort for kvalifikasjonskrav og tildelingskrav. Vi ser at miljø og klima kun er vektet 30 % i ett av tilfellene.

I ett av de to tilfellene hvor det ble stilt kvalifikasjonskrav, ser vi at den ene av tilbyderne for en anskaffelse ikke oppfylte kravet til miljøsertifisering på tilbudstidspunktet, men var i prosess for å få dette på plass. Dersom dette var noe kommunen la vekt på mener vi at det kunne vært stilt vilkår til tilbyderen om at dette faktisk kom på plass.

Vi ser at det for kun to av anskaffelsene ble stilt miljø og klimakrav. Gjennomgangen tilsier at kommunen har innhentet dokumentasjon for oppfyllelse av kravene i ett av de to tilfellene. Utvalget vil være for lite for å vurdere kommunens generelle praksis på området, men på bakgrunn av gjeldende utvalg er revisors vurdering at kommunen bare delvis har sørget for oppfølging. KOFA sak 2015/27 understreker viktigheten av oppfølging av de krav som er satt til anskaffelsen, dette ved at manglende kontraktsoppfølging i enkelte tilfeller kan bli å anse som en ulovlig direkte anskaffelse⁹.

⁹ [Følge opp bestilling og leveranse av anskaffelsen | Anskaffelser.no](https://anskaffelser.no)

4 HØRING

En foreløpig rapport ble sendt på høring til rådmann i Alstahaug kommune den 14.oktober, jf. forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 14. Revisor mottok høringssvar den 7. november. Revisor har korrigert påpekte faktafeil og tatt inn utfyllende informasjon i rapporten. Høringssvaret har medført mindre justeringer av enkelte vurderinger, men har ikke ført til endringer i rapportens konklusjoner og anbefalinger.

5 KONKLUSJONER OG ANBEFALINGER

5.1 Konklusjon

Revisor konkluderer med at:

- **Kommunens planlegging er i stor grad i tråd med statlig planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning, men det foretas ikke tilstrekkelig oppfølging av tiltak og evaluering av måloppnåelse**
- **Kommunen har rutiner for anskaffelser som berører klima- og miljø, men anskaffelsespraksisen bidrar i liten grad til å redusere skadelig miljøpåvirkning og fremme klimavennlige løsninger der dette er relevant**

Revisors konklusjon på problemstillingen om statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging er at kommunen har tatt hensyn til disse, blant annet i utarbeidelsen av kommunedelplan for energi og klima. I planen er det satt opp flere tiltak og virkemidler for at klima og energi er noe som skal hensyntas av kommunen. Revisor vurderer imidlertid at disse ikke er tilstrekkelig fulgt opp, blant annet som følge av manglende kjennskap og bruk av planen. Dette vil ha betydning for kommunens måloppnåelse på klima og energiområdet. Revisor anbefaler kommunen å ta med seg disse funnene inn i arbeidet med, og oppfølgingen av ny kommunedelplan for klima- og bærekraft. Jevnlig revidering av ny plan gjør det mulig å vurdere status for arbeidet underveis i planperioden, og gi en påminnelse om ansvaret til de som er gitt oppgaver ut fra planen. Kommunen bør også se på muligheten for å skape større engasjement hos allmennheten og det lokale næringslivet rundt planarbeidet i kommunen.

Revisor baserer sin konklusjon i forbindelse med anskaffelser på at rutiner for gjennomføring av anskaffelser på klima- og miljøområdet er gjort til del av kommunens innkjøpsreglement. Kommunens klima- og energiplan har målsettinger for klima- og miljøarbeid, men vi har ovenfor vist til at kunnskapen om denne planen blant enhetslederne er varierende. Revisor sin oppfatning er at det er viktig å ha kjennskap til begge disse planene, og planverket for øvrig, for å få en helhetlig anskaffelsespraksis på klima- og miljøområdet. Revisor konkluderer videre med at anskaffelsespraksisen i liten grad bidrar til å redusere skadelig miljøpåvirkning og fremme klimavennlige løsninger der dette er relevant. Dette baseres på at kommunen ikke har

foretatt en kartlegging av hvilke anskaffelser som utgjør den største miljøbelastningen i kommunen, noe som gjør det vanskelig å si noe om hvilke anskaffelser det vil være særskilt viktig å stille miljø- og klimakrav for. Revisor har videre inntrykk av at det ikke eksisterer en systematisk behovsvurdering for anskaffelser, utover de tilfellene hvor anskaffelser er basert på forutgående politiske prosesser eller følger av andre forpliktelser. Det er ikke tatt hensyn til livssyklus kostnader for noen anskaffelser, og det stilles få andre miljø- og klimakrav til de anskaffelsene vi har gjennomgått. Revisor har fått dokumentasjon på at krav som er stilt til anskaffelser er fulgt opp i ett av to tilfeller for vårt utvalg.

5.2 Anbefalinger

Revisor anbefaler rådmannen å sørge for at:

- ny klima- og bærekraftplan blir gjort kjent i organisasjonen
- tiltak og virkemidler i ny klima- og bærekraftplan følges opp av de ansvarlige i ulike sektorer
- det blir foretatt en vurdering av måloppnåelse av den nye klima- og bærekraftplanen, senest ved endt planperiode
- kommunen i større grad benytter seg av virkemidler i anskaffelsesprosessen for å redusere skadelig miljøpåvirkning og fremme klimavennlige løsninger, som:
 - behovsvurderinger
 - forutgående undersøkelser knyttet hvilke løsninger markedet kan tilby
 - vurderinger av livsløpskostnader
 - stille konkrete krav i kunngjøringen av anskaffelsen

KILDER

Lover og forskrifter

- Lov om kommuner og fylkeskommuner
- Lov om offentlige anskaffelser
- Lov om planlegging og byggesaksbehandling
- Lov om veterinærer og annet dyrehelsepersonell
- Forskrift om offentlige anskaffelser
- Forskrift om kontrollutvalg og revisjon
- Statlige planretningslinjer for klima- og energi og klimatilpasning (forskrift, 2018)
- Statlige planretningslinjer for klima og energiplanlegging (forskrift, 2009)

Forarbeider og stortingsmeldinger

- Kommunal og moderniseringsdepartementet. Meld. St. 40 (2020-2021) Mål med mening, hentet fra: [Meld. St. 40 \(2020–2021\) \(regjeringen.no\)](#)

Veiledninger

- Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ), Næringslivets hovedorganisasjon (NHO), *Kom i gang med grønne anskaffelser*. Oktober 2020, hentet fra: [Nå blir det enklere å komme i gang med grønne anskaffelser | Anskaffelser.no](#)
- Grønneinnkjøp.no, hentet fra: [Grønne innkjøp \(gronneinnkjop.no\)](#)

Andre kilder

- FNs bærekraftsmål, hentet fra: [Ansvarlig forbruk og produksjon \(fn.no\)](#)
- Brev fra Statsforvalteren. *Kommunale veterinærtjenester - behov for gjennomgang av ordninger*, hentet fra: [informasjonsskriv Statsforvalteren](#)
- HALD, plan- og klimanettverk, miljødirektoratet sin hjemmeside: [HALD plan- og klimanettverk - Miljødirektoratet \(miljodirektoratet.no\)](#)
- Regjeringen. *Klimaendringer og norsk klimapolitikk*, hentet fra: [Klimaendringer og norsk klimapolitikk - regjeringen.no](#)
- KS. *Hva er et klimabudsjett?*, hentet fra: [Hva er et klimabudsjett? - KS](#)
- Riksrevisjonen. *Undersøkelse av grønne offentlige anskaffelser*, hentet fra: [Dokument 3:5 \(2021–2022\)](#)

VEDLEGG 1 – UTLEDNING AV REVISJONSKRITERIER

Ifølge forskrift om kontrollutvalg og revisjon (§15) skal det etableres revisjonskriterier for gjennomføring av forvaltningsrevisjon. Revisjonskriterier er de krav og forventninger som forvaltningsrevisjonsobjektet skal revideres/vurderes i forhold til. Disse kriteriene skal være begrunnet i, eller utledet av, autoritative kilder innenfor det reviderte området. Slike autoritative kilder kan være lov, forskrift, forarbeider, rettspraksis, politiske vedtak (mål og føringer), administrative retningslinjer, samt statlige føringer og praksis.

Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning

Revisjonskriteriene for den første problemstillingen er hentet fra statlige planretningslinjer på klima og miljøområdet. Disse retningslinjene springer ut fra plan- og bygningsloven med hjemmel i § 6-2. Vår gjennomgang av kommunedelplan for klima og energi 2010-2020 revideres på bakgrunn av de statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging fra 2009, mens i vår omtale av ny kommunedelplan for klima og bærekraft 2020-2030 har vi tatt utgangspunkt i gjeldende planretningslinjer fra 2018. En av de største endringene i planretningslinjene for 2018 er at klimatilpasning er tatt inn som et tema¹⁰.

I de statlige planretningslinjene for klima og energiplanlegging fra 2009 er det sagt at klima- og energiplanen bør si noe om hvordan man eventuelt tenker seg et samarbeid med andre forvaltningsnivåer eller private aktører i kommunen. I de nye retningslinjene fra 2018 er det i avsnitt 4.2 sagt at klimatilpasning er et sektorovergrep som krever samordning og samarbeid på tvers av sektorer, og mellom kommunale, fylkeskommunale og statlige organer.

I plan og bygningsloven § 3-3. 1 ledd er det gitt at «*Kommunal planlegging har til formål å legge til rette for utvikling og samordnet oppgaveløsning i kommunen gjennom forvaltning av arealene og naturressursene i kommunen, og ved å gi grunnlag for gjennomføring av kommunal, regional, statlig og privat virksomhet*». I § 11-1 i loven er det i tillegg bestemt at «*kommuneplanen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og bør omfatte alle viktige mål og oppgaver i kommunen.*» Og videre at «*den skal ta utgangspunkt i den kommunale planstrategien og legge retningslinjer og pålegg fra statlige og regionale myndigheter til grunn*». Det kan også utarbeides kommunedelplan for bestemte områder, temaer eller virksomhetsområder. Det skal også tilknyttes en handlingsdel til

¹⁰ Klima- og miljødepartementet, hentet fra regjeringen.no: [Høring av statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning i kommunene - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/planretningslinjer-for-klima-og-energiplanlegging-og-klimatilpasning-i-kommunene-regjeringen.no)

kommuneplaner som skal revideres årlig. Økonomiplanen kan inngå eller utgjøre handlingsdelen for kommuneplanen.

Følgende revisjonskriterier er utledet for problemstillingen om statlige planretningslinjer:

- Klima og energiplanen bør inneholde (Statlige planretningslinjer fra 2009):
 - Informasjon om klimagassutslipp i kommunen fordelt på kilder/sektorer.
 - Informasjon om energisystem, energiforsyning og forbruk av energi innen kommunens grenser, herunder tilgang på miljøvennlige energiresurser.
 - Fremskrivning av utslippene i kommunen om det ikke gjennomføres nye tiltak, forventet etterspørsel etter energi og forventet ny energiproduksjon. Fremskrivningsperioden bør være minst ti år.
 - Ambisiøse mål for utslippsreduksjoner.
 - Ambisiøse mål for mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging i kommunal bygningsmasse og i kommunen for øvrig.
 - Tiltak og virkemidler for reduksjon av klimagassutslipp, mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging. Tiltakene/virkemidlene bør i størst mulig grad være koplet til oppnåelse av de målene som er satt av kommunen.
 - Utredning av virkemidler som tenkes benyttet for å nå målsettingene.
 - Handlingsprogram med en tydelig ansvarsfordeling for oppfølging av klima- og energiplanene
- Planer som behandler klima- og energispørsmålet skal følges opp og vurderes revidert i hver valgperiode
- Det bør samarbeides intern og ekstern om kommunens planlegging
- Kommunedelplaner skal samordnes med kommunens øvrige planer
- Nye klima og energiplaner skal omtale klimatilpasning (Statlige planretningslinjer fra 2018)

Klima og miljøperspektivet ved offentlige anskaffelser

I lov om offentlige anskaffelser (LOA) § 5 er gitt at offentlige oppdragsgivere «skal innrette sin anskaffelsespraksis slik at den bidrar til å redusere skadelig miljøpåvirkning, og fremme klimavennlige løsninger der det er relevant», dette blant annet ved å blant annet ta hensyn til livssyklus-kostnader, jf. FOA § 18-2. Bestemmelsen stiller således krav til både hvordan arbeidet med anskaffelser styres og organiseres, og krav til de enkelte anskaffelsene. Som oppdragsgivere må kommunene vurdere hvilke anskaffelser det er relevant å stille krav til (grønne anskaffelser), hvilke krav og kriterier det er relevant å stille og hvordan dere evaluerer på grunnlag av disse. I tillegg må kommuner sørge for at anskaffelsene følges opp slik at miljøgevinsten faktisk tas ut. Det er for eksempel ikke nok å stille krav til at det skal være miljøvennlige produkter i sortimentet hvis man ikke samtidig sørger for at det er disse produktene som faktisk blir tatt i bruk¹¹.

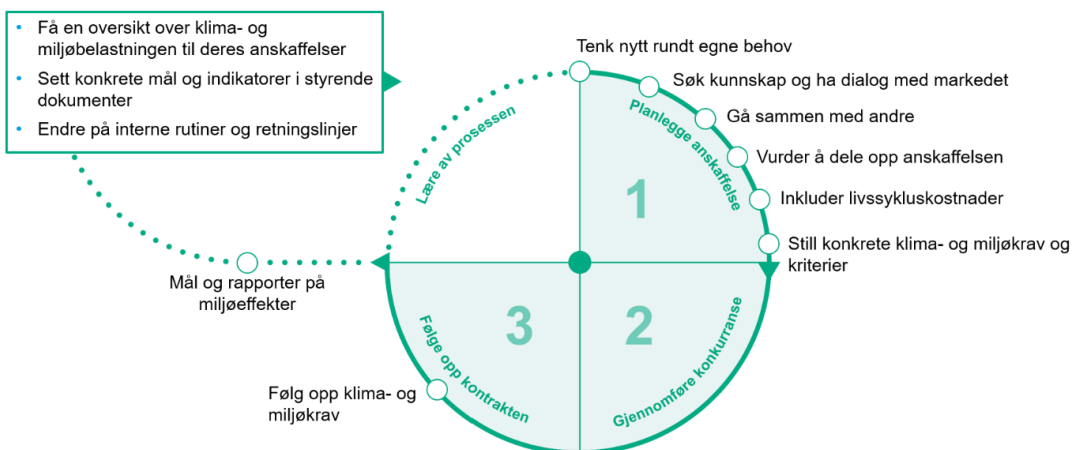
Grønne anskaffelser kan ses i sammenheng med FNs bærekraftsmål og som spiller på lag med klima, natur, arbeids- og menneskerettigheter, og bidrar til innovasjon og konkurransekraft¹². FNs bærekraftsmål nummer 12 og ansvarlig forbruk og produksjon fremhever i delmål 12-7 det å «fremme bærekraftige ordninger for offentlige anskaffelser, i samsvar med de enkelte landenes politikk og prioriteringer». Norge har bestemt at mulige norske målpunkter vil være å se på andel klima- og miljøvennlige offentlige anskaffelser og forankring i lovgivning og operative forskrifter, avklart politikk, operative handlingsplaner og veiledninger, avklart ansvar for saksfeltet i offentlig forvaltning og ressurser til å følge opp arbeidet¹³.

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) har i samarbeid med Næringslivets hovedorganisasjon (NHO) publisert en ny «[kom i gang-veileder](#)» for grønne anskaffelser. Veilederen gir en introduksjon til hva grønne anskaffelser er, hva kommunene er pliktige til å gjøre som offentlig oppdragsgiver og hvordan man kan stille gode klima- og miljøkrav.

¹¹ Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ), Næringslivets hovedorganisasjon (NHO), *Kom i gang med grønne anskaffelser*. Oktober 2020, hentet fra: [Nå blir det enklere å komme i gang med grønne anskaffelser | Anskaffelser.no](#)

¹² Grønneinnkjøp.no, hentet fra: [Grønne innkjøp \(gronneinnkjop.no\)](#)

¹³ Kommunal og moderniseringsdepartementet. Meld. St. 40 (2020-2021) Mål med mening, hentet fra: [Meld. St. 40 \(2020–2021\) \(regjeringen.no\)](#)

Bærekraftig offentlig anskaffelser er en prosess der offentlige oppdragsgivere tilfredsstiller deres behov for varer, tjenester, bygg og anlegg på en måte som gir effektiv bruk av ressurser gjennom hele livssyklusen. Bærekraftige anskaffelser gir verdi både til oppdragsgiver og samfunnet og samtidig reduserer skadelig miljøpåvirkning betydelig. Bærekraftig anskaffelser bør ta hensyn til klima- og miljø, sosiale og økonomiske konsekvensene av: design; materialbruk; produksjon og produksjonsmetoder; logistikk; leveringstjeneste; bruk; operasjonelle prosesser.

Figur 1. Modell og flytskjema for bærekraftige anskaffelser.

Veilederen har satt opp følgende anbefalinger til kommunen i arbeidet med grønne anskaffelser:

- god oversikt over virksomhetens langsiktige behov og anskaffelsesplaner
- konkrete klima- og miljømål inn i styrende dokumenter
- utvikle gode måleparametere, interne rutiner og retningslinjer
- måle effekt og følge opp miljø- og innovasjonsmål

Videre er det gitt i annet ledd av § 5 at «Oppdragsgiveren kan stille egnede krav og kriterier knyttet til ulike trinn i anskaffelsesprosessen, slik at offentlige kontrakter gjennomføres på en måte som fremmer hensyn til miljø, innovasjon, arbeidsforhold og sosiale forhold, forutsatt at kravene og kriteriene har tilknytning til leveransen».

I forskrift om offentlige anskaffelser (FOA) § 7-9 er det gitt at kommunene som oppdragsgiver kan stille miljøkrav og kriterier i alle trinn av anskaffelsesprosessen der det er relevant og knyttet til leveransen.

Følgende revisjonskriterier er utledet for problemstillingen tilknyttet offentlige anskaffelser:

- Miljø-, klima- og innovasjonsmål skal fremgå av og forankres i kommunens planverk
- Kommunen bør ha rutiner og retningslinjer som sikrer at vedtatte miljø, klima- og innovasjonsmål hensyntas i anskaffelsesprosessen
- Kommunen bør foreta en kartlegging av hvilke anskaffelser som utgjør en vesentlig miljøbelastning, der det bør stilles krav/kriterier til miljø, klima og innovasjon.
- Kommunen bør definere et behov for sine anskaffelser
- Kommunen bør forut for kunngjøring gå i dialog med leverandørmarkedet for å oppnå de beste løsningene
- Kommunen skal ta hensyn til livssyklus kostnader i anskaffelsesprosessen
- Kommunen bør stille krav til miljø og klima hvor dette er relevant
 - Kvalifikasjonskrav
 - Kravspesifikasjon
 - Tildelingskriterium (bør vektet minimum 30 %)
 - Kontraktsvilkår
- Kommunen skal sørge for at de krav og kriterier som blir stilt til leveransen følges opp

VEDLEGG 2 – HØRINGSSVAR

Saksnr: 2021/5256 - 5
Dato: 07.11.2022
Saksbehandler: Stig-Göran Olsen
Samfunnsutvikling
E-post: stig-goran.olsen@alstahaug.kommune.no

Revisjon Midt-Norge SA
Pb 2565

7735 STEINKJER

Høringsrapport, klima- og miljøhensyn i plan- og anbudsprosesser

Vi viser til deres brev av 14.10.22.

Alstahaug kommune har ute til offentlig ettersyn forslag til kommunedelplan for klima og miljø, se [Høring av forslag til kommunedelplan for klima og miljø - Alstahaug kommune](#)

Flere av de forhold som nevnes i utkast til rapport er tatt inn i den nye planen.

Vi har foreløpig følgende kommentarer;

2.2 Revisjonskriterier

- Klima og energiplanen bør inneholde (Statlige planretningslinjer fra 2009):
 - Informasjon om klimagassutslipp i kommunen fordelt på kilder/sektorer (finnes i ny plan på side 17-18)
 - Informasjon om energisystem, energiforsyning og forbruk av energi innen kommunens grenser, herunder tilgang på miljøvennlige energiresurser (tas som innspill til ny plan)
 - Framskrivning av utslippene i kommunen om det ikke gjennomføres nye tiltak, forventet etterspørsel etter energi og forventet energiproduksjon. Framskrivningsperioden bør være minst ti år. (tas som innspill til ny plan)
 - Ambisiøse mål for utslippsreduksjoner (side 6 i ny plan)
 - Ambisiøse mål for mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging i kommunal bygningsmasse og i kommunen for øvrig (Noe berørt i Handlingsdelen under satsningsområdet Bærekraftige kommunale bygg, men tas som innspill til ny plan)
 - Tiltak og virkemidler for reduksjon av klimagassutslipp, mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging. Tiltakene bør i størst mulig grad være koblet til oppnåelse av de målene satt av kommunen (Ivaretatt i Handlingsdel)
 - Utredning av virkemidler som tenkes benyttet for å nå målsettingene (Ivaretatt gjennom prosessen for utarbeidelse av Handlingsdelen)
 - Handlingsprogram med en tydelig ansvarsfordeling for oppfølging av klima- og miljøplanen (Handlingsdelen)
- Planer som behandler klima- og energispørsmålet skal følges opp og vurderes revidert i hver valgperiode (Handlingsdel s. 3 tiltak nr 5)

- Det bør samarbeides internt og eksternt om kommunens planlegging (Konkrete tiltak i Handlingsdel som viser til samarbeid internt og eksternt: tiltak nr 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 28, 45)

2.3.3 Samarbeid om klima og miljø

- Kap 2.3.3,2. avsnitt. Også kap 2.4.3 Feil. *Enhetsleder på landbruk og miljø uttaler at de som enhet ikke er med i internt samarbeid, men at de er med i et klimanettverk for kommuner på Helgeland.* Enheten heter Plan, landbruk og miljø. Enheten er deltaker, samt sekretariat for både internt planforum og klimanettverk for kommuner på Helgeland. Kommunalsjef-områder, samt Bygg og eiendom (stab) er også deltakere.

2.3.4 Andre planer som berører klima- og miljøspørsmålet

- *I kommuneplanens arealdel 2016 – 2022, er det sagt at all planlegging skal ta hensyn til klimaet. Videre er det vist til kommunedelplanen for energi og klima sin målsetting om tilknytning av aktuelle bygg til fjernvarme. Klima og miljø er ikke utover dette direkte omtalt i planen og det er sagt lite om forhold som f.eks. flom, skred og overvann.*
Kommentar: Planbestemmelsene til kommuneplanens arealdel har et eget punkt, pkt. 6.1 som omhandler miljøforhold og samfunnsikkerhet. Hensynssoner for fare for skred er også lagt inn i kart til kommuneplanens arealdel.
Hovedplan avløp- og vannmiljø inneholder handlingsdel med målrettede tiltak mot overvannshåndtering.

5.1 Konklusjon

- s.31: *Dette baseres på at kommunen ikke har foretatt kartlegging av hvilke anskaffelser som utgjør den største miljøbelastningen i kommunen, noe som gjør det vanskelig å si noe om hvilke anskaffelser som vil være særskilt viktig å stille miljø- og klimakrav for. (I ny plan kan dette kobles til tiltak som omhandler anskaffelser og innføring av miljøledelsessystem, men det er ikke satt inn et eget tiltak som skal kartlegge hvilke anskaffelser som utgjør den største miljøbelastningen)*

5.2 Anbefalinger

- ny klima- og miljøplan blir gjort kjent i organisasjonen (Ivaretatt i Handlingsdel satsningsområde *Overordnet plan og styring*)
- tiltak og virkemidler i ny klima- og miljøplan følges opp av ansvarlige i ulike sektorer (Ivaretatt i Handlingsdelen)
- det blir foretatt en vurdering av måloppnåelse av den nye klima- og miljøplanen, senest ved endt planperiode (Ivaretatt i Handlingsdelen s 3 *Arbeidsgruppa skal årlig gjennomgå handlingsdelen og rapportere på gjennomføring og måloppnåelse for tiltakene. Også nevnt i tiltak nr 3.*)
- kommunen skal i større grad benytte seg av virkemidler i anskaffelsesprosessen for å redusere skadelig miljøpåvirkning og fremme klimavennlige løsninger (Handlingsdelen tiltak nr 1, 23, 39, 40, 41, 46, 48)

Øvrige forhold

Anbefalingene som fremkommer i utkast til rapport samsvarer i stor grad med det som vi selv har avdekket og foreslått løsning for gjennom ny plan for klima og miljø. Vi vil også ta inn høringsrapporten som innspill i dette arbeidet. Dog er det å anføre at utvalget av anskaffelser som er vurdert og gjennomført i perioden utgjør et lite antall i forhold til de konklusjoner som tas.

Med hilsen

Børge Toft
Rådmann

Stig-Gøran Olsen
Kommunalsjef Samfunnsutvikling

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke signatur.

Hovedkontor: Brugata 2, Steinkjer
Tlf. 907 30 300 – www.revisjonmidtnorge.no